

POKONAĆ (27) *vb pf*

Oba o oraz a jasne.

inf pokonać (18). ◇ *fut 3 sg* pokona (2). ◇ *3 pl* pokonają (1). ◇ *praet 3 sg m* pokonał (3). ◇ [*imp 3 pl* niech pokonają.] ◇ *con 3 pl m pers by* pokonali (2). ◇ *part praet act* pokonawszy (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Zwyciężyć; superare *Cn* [*w tym: kogo (9), co (3)*] (11) : Zwyciężyła cię [*czarcie*] Márya/ która zwycięscę vrodziła: która bez vtraty czyłstości tego powiła: który vkrzyżowany ciębie pokonał/ á vmárly ciębie zwoiował *SkarŻyw* 398, 436.

pokonać czym (2): bo [*starożytni Rzymianie*] beli contrarij wżitkiei prawdzie y ísprawiedliwołci/ potwarza [*lege: potwarzą*] to vfarbowawłzi vdawali pro veris/ czym chcieli kogo pokonac *PaprUp Hv; KlonWor* 59.

W przén (1) : Tám iuz íwoie proporce rozpościera báfzek; [...] Gdy gołpodarz obżercá/ kuflem go pokona *KlonWor* 59.

Przen (1) : Marmór łamie/ y ípycha niebotyczne íkały. Ale sláchetné rymy/ tákowá moc máiá/ Ze zazdrościwé látá ich niepokonáią. *KochPropKKoch* 4.

a. W walce zbrojnej (2) :

Zwroty: »pokonać męstwem« (1): [*Prokop Sieniawski*] Stoi zá Troilulá onego męznego/ Ktory z Grekow pokonał męstwem nie iednego *PaprPan* G4v.

»nieprzyjaciela pokonać« (1): bo gdy fię do boiu przeciw iemu [*tyranowi Maksencjuszowi*] przypráwował Konłtántyn: myśląc w nocy w obozie/ iakoby nieprzyjacielá możnego pokonać mogł: vyrzał ná powietrzu krzyłz íáłny *SkarŻyw* 396.

b. W polemice; arguere confessione, convincere auctoritatibus, vincere argumentis *Cn* (4) : Myć tedy Kanonu *Miffae* [...] przeciwko wálzým nieprawdam y fáłzóm nie przywodżimy: ktore z Píłmá Bożego/ á z práwego y zgodnego wykłádu stárych Doktorow dołtátecznie pokonać możemy. *WujJud* 235; Tákí wywod ná ółnym Floręnckim Zbore [!]/ bárzo Greki pokonał/ gdy ich tym Bełfaryon Grecki tákże Bískup przypierał. *SkarJedn* 284; [Íákom teraz [...] powiedział/ że ci dawni Troyczańscy Theologowie ledá co pod czas píłzą [...]. Lecz niechcę iych íam zbiiác/ niech ie iychże nalládownicy Erałmus y Beza pokonáią. *BudArt* a7].

pokonać czym (2): tákże zá pomocá Bożá gotow będę [...] więcey grubych y íprołnych błędow o Bogu y o Chriłtuśie y o duchu świętym/ [...] pokázác y ony słowem Bożym pokonać. *CzechEp* 322, 341.

2. praw. O stronach w procesie: udowodnić winę lub niewinność (16) :

a. O stronie powodowej: udowodnić oskarżonemu winę; convincere *JanStat, Cn; coarguere* *Cn* [*w tym: kogo (14)*] (15) : iefli by kto był o złoczyństwo poiman/ á nie ná świeżym vczynku íáko mowiá nie zá gorácá/ tedy obwiniony bliłższy iefł íye odwiełć/ niż by go kto miał pokonác. *GroicPorz* v4v, m4v [2 r.], aa, 113v; *SarnStat* 612.

pokonać o co (4): *MetrKor* 40/817; Thedy obwiniony zá tákowym wolnym przyłżćim do Vrzędú/ bliłższy íye odwiełć fámośiodm/ niż by go białá głowá o gwałth miáłá pokonac. *GroicPorz* 114; Któré

rány [powód] szącucie sobie ná cztrdziesći grzywien pieniędzy/ álbo iáko práwo skaże: o które cie chce pokonać/ práwnie bédziefz odpwiádał. *SarnStat* 1243, 1243.

pokonać czym (2): [W tym przereczony Nikorozin pozwał ych o te pieniądze do sądu naszego y prosił nass o sprawiedliwość. Ktorych, gdy ych własnemy cyrografemy pokonał yss yemu, a nye niebościkowy dlussny zostali byli, myszmy ym zapłacić rozkazali *CorfusDocum 1584 nr 186*]. Cf »pokonać świadectwem«.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Piśálá tedy [...] iżby go pokonałi dwa fwiádkowie/ iż przeklinał krolewki łtolec *BielKron* 85v.

W przeciwstawieniu: »wywieść się ... pokonać« (1): yelthliby [!] szye przydalo yłzbi ktory Człowyek vcziekl spodola [...] zdanya [lege: z danią] [...] abo ktorými inšzimy dochodi, a on by rzekl yzem ye dal y zapłacił [...] Vrzandnikowy pana onego od ktorego vcziekl thedi ma, myanowacz dw Człowyekv z ony wífy z ktorey vczekl. z kthorimy blińche bándzie wywyefzcz szye mįłzli go. pokonacz. o thi dany. ma. *MetrKor* 40/817.

Zwroty: »obwinionego pokonać« (1): á zá tym świadectwem iáko ważnym y doftátecznym powodowa łtroná [...] wedle łtáręgo zwyczáiu może obwinionęgo pokonać [*convincere JanStat* 604]. *SarnStat* 616.

»pokonać świadectwem, za świadectwem« (2:1): ZYdá y odšzczepieńcá wiáry Krzełciáńfkiey káždy w káždy fpráwie blińszly iefth pokonać Świadectwem. *GroicPorz* h4, h2v; *SarnStat* 616.

Przen [czym] (1) :

Szereg: »pokonać i osądzić« (1): Mam zá to że mi iuż I.M. pan Lubelfki milczeń dopuści/ czego iefli I.M. nie vczyni/ tedy moimże włáwnym wyrokiem káždy z W.M. mnie pokona/ y osądzi/ iżem iá nie iefł tym dobrym Dworzáninem/ o kthorymem teraz mowił *GórnDworz* N7.

b. *O oskarżonym: odeprzeć oskarżenie, udowodnić swoją niewinność* [kogo = w jakiej sprawie] (1) : iefliby zábity iefzcie niepogrzebiony do Sądu był przyniešyon/ á ná Mężoboycę by záłowano: tedy obwiniony dla thego iż pierwey do Sądu/ czuiąc niewinność łwoię/ dobrowolnie łtánął/ blińszly šye odwieść y zmárłego pokonać wedle Práwá. *GroicPorz* 113v.

Synonimy: **1.** pobić, poborzyć, pogromić, porazić, zwyciężyć; **2.b.** zbić.

Formacje współrdzenne cf KONAC.

Cf **POKONANIE, POKONANY**